

■ Διακριτὰ τὰ ὄριά τους

Ψυχολογία καὶ Πνευματικὴ Ζωή*

Ὁρθόδοξες Ἀπαντήσεις σὲ δικαιολογημένες ἀνησυχίες

Τὴν **δύσκολη** ἐποχὴ ποὺ διανύουμε χαρακτηρίζουν, μεταξύ ἄλλων, φαινόμενα θρησκευτικοῦ συγκρητισμοῦ, ἐκούσιες ἢ ἀκούσιες ἀπόπειρες ἀλλοιώσεως καὶ παραχαράξεως τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ γενικότερη σύγχυση ἀρχῶν καὶ ἀξιῶν στὴ νοοτροπία, ποὺ διέπει τὴ νεοελληνικὴ καθημερινότητα.

Εἶναι φυσικό, ἐπομένως, νὰ ἐκδηλώνεται αὐξημένη ἀνησυχία σχετικὰ μὲ τὸ πῶς θὰ μπορούσαν νὰ ἀποτελέσουν πηγὴ προβλημάτων καὶ κάποιες τάσεις, ἐνδεχομένως ὑπὲρ τὸ δέον «ἐνθουσιαστικὲς» ἢ μονομερεῖς, ἐκδηλούμενες ἀπὸ μερικοὺς ἐκ τῶν ἐνασχολουμένων μὲ τὴν Ψυχολογία καὶ τὴν Ψυχιατρικὴ.

Προσωπικά, διατηρῶ μέσα μου τὴν βεβαιότητα ὅτι, ὅπως καὶ στὸ παρελθὸν ἔτσι καὶ τώρα, ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ Ὁρθόδοξη Θεολογία, στηριζόμενες στὴν ἀγιοπνευματικὴ πατερικὴ ἐμπειρία καὶ παράδοση, δὲν κινδυνεύουν ἀπὸ καμμία φθαρτὴ πραγματικότητα προερχομένη «ἐκ τοῦ κόσμου τούτου».

Ὡστόσο, αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκη, ὡς ποιμένας καὶ ὡς ἱατρὸς εἰδικευμένος στὴν ψυχιατρικὴ, νὰ καταθέσω τὸν «ὀβολό» μου στὸν περὶ ψυχολογίας καὶ πνευματικῆς ζωῆς προβληματισμό, ἰδιαιτέρως ἐπειδὴ τὸν τελευταῖο καιρὸ παρατηροῦνται φαινόμενα κάθε ἄλλο παρὰ νηφάλιας καὶ «μετὰ λόγου γνώσεως» ἀντιμετώπισεως τοῦ σοβαροῦ αὐτοῦ θέματος.

* * *

Πρέπει ἐξ ἀρχῆς νὰ τονισθεῖ ὅτι ἡ ἀνησυχία ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς ποιμαινούσης Ἐκκλησίας εἶναι εὐλογία καθὼς ἡ πλειοψηφία τῶν παραθρησκευτικῶν ομάδων («σέκτες», καταστροφικὲς λα-

τρεις κ.λπ.) και γενικα των οργανωσεων εκεινων που μπορουν να συμπεριληφθουν υπο τον γενικο τιτλο «Νεα Εποχη» («New Age»), χρησιμοποιουν ψευδωνυμωσ, προς αγραν θυματα, τουσ ορουσ «ψυχολογια», «αυτογνωσια», «ψυχοθεραπεια» κ.α. χωρισ καμμια σχεσι με την επιστημονικη πραγματικωτητα οπου κανονικα εντασσουνται αυτεσ οι εννοιεσ.

Περα, ομωσ, απο αυτα –τα απορριπτεα και απο την επιστημη φαινόμενα– εινα σημαντικωτερο να αποσαφηνιστουν μερικα σημεια, τα οποια υποκεινται του διαλογου μεταξυ Θεολογιασ και Ψυχολογιασ και των οποιων η λανθασμενη κατανοηση μπορει να οδηγησει σε παρερμηνειεσ και διολισθησεισ σε επικινδυνο εδαφοσ.

Τετοια σημεια εινα, επιγραμματικωσ, τα εξησ.

1. Η χρησιμοποηση τησ ριζασ «ψυχ-» απο τισ συγχρονεσ επιστημεσ του ανθρωπου (π.χ. «Ψυχο-λογια», «Ψυχο-ιατρικη», «Ψυχο-ανάλυση», «Ψυχο-θεραπεια», κ.λπ.) εινα **καταχρηστικη** και δεν παραπεμπει στην εννοια τησ ψυχησ οπωσ την κατανοουμε στην Ορθοδοξη Θεολογικη Παράδοξη.

Οι εν λογω επιστημεσ δεν ασχολουνται με την ψυχη του ανθρωπου κατ' ουσιαν –δεν εχουν τισ προυποθεσεισ η τα «εργαλεια» για κατι τετοιο– αλλα με τισ **συμπεριφορικεσ εκδηλωσεισ** και τισ **διαταραχεσ στο επιπεδο των διαπροσωπικων σχεσεων τησ πεπτωκυιασ ανθρωπινησ φύσεωσ.**

• **Σημειωτεον** οτι η συγχρονη Ψυχιατρικη επιδιωκει την υιοθετηση νεασ ορολογιασ χωρισ το συνθετικο «Ψυχ-», αλλα συναντα μεγαλη δυσκολια στην ευρεση νεων ορων επαρκωσ περιεκτικων και κοινησ αποδοχησ.

* * *

2. Δεν πρεπει να γινεται συγχυση η ταυτοποηση τησ Ψυχιατρικησ (κλαδοσ τησ Ιατρικησ) με τισ διαφορεσ ψυχολογικεσ θεωριεσ, αλλα ουτε και των διαφορων ψυχολογικων και θεραπευτικων σχολων και μεθωδων μεταξυ τουσ.

Άλλο ψυχιατροσ, αλλο ψυχολογοσ, αλλο ψυχοθεραπευτησ, αλλο ψυχαναλυτησ, αλλο θεραπευτησ οικογενειασ κ.ο.κ.

Ακομα και οταν συνυπαρχουν περισοτερεσ τησ μιασ ιδιοτητεσ σε ενα ατομο (π.χ. Ψυχολογοσ - Ψυχαναλυτησ), πρεπει να εινα σαφη τα ορια μεταξυ των γνωστικων αντικειμενων, τα οποια ο εν λογω ειδικοσ υπηρετει. **Για** παραδειγμα, ενασ κλινικοσ ψυχολογοσ, ο οποιοσ εχει και εκπαιδευση συμπεριφορικου «ψυχο»-θεραπευτου,

προσφέρει ἄλλη ὑπηρεσία ὅταν ἐφαρμόζει ἓνα «τῆστ» μέτρησης τῆς νοημοσύνης καὶ ἄλλη ὅταν κάνει «ψυχο»-θεραπεία συμπεριφορᾶς (ποὺ δὲν εἶναι ψυχ-ανάλυση) σὲ ἓνα ἄτομο ποὺ πάσχει, γιὰ παράδειγμα, ἀπὸ μικροβιοφοβία ἢ ἀπὸ διαταραχὴ πανικοῦ.

* * *

3. Ὡπως ἔχω τονίσει καὶ στὸ παρελθὸν (βλ. π. Ἄδ. Αὐγουστιδῆ, Ποιμένας καὶ Θεραπευτής, ἐκ. Ἀκρίτας) «οἱ ἐπιστῆμες τοῦ ἀνθρώπου (sciences humaines) στηρίζονται κατὰ βάση στὴ μελέτη τοῦ “πεπτωκότος” ἀνθρώπου καὶ ἀγνοοῦν τὶς ἀνθρωπολογικὲς καὶ ψυχολογικὲς προσεγγίσεις, ποὺ βασίζονται στὴν ἁγιοπνευματικὴ ἐμπειρία τοῦ “ἀνισταμένου” (δηλαδή τοῦ θεουμένου) ἀνθρώπου, ὅπως αὐτὲς διασώζονται στὴν πατερικὴ καὶ ἀσκητικὴ γραμματεία τῆς Ὁρθόδοξης Ἀνατολικῆς Παράδοσης» (σελ. 95).

Ἄν πρέπει νὰ διαφεύγει τῆς προσοχῆς μας, ἐπίσης, «ὅτι οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Ψυχολογίας συχνὰ ἀγνοοῦν ἢ ἔχουν παρεξηγήσει καίριας σημασίας ἀνθρωπολογικὰ στοιχεῖα, ποὺ χαρακτηρίζουν τὸν πνευματικὰ ἀγωνιζόμενο ἄνθρωπο.

... Ὁ ἐμπλουτισμὸς τῶν ἐπιστημῶν τοῦ ἀνθρώπου (Sciences Humaines) ἀπὸ τὸν θησαυρὸ τῆς Ὁρθόδοξης Νηπτικῆς Παράδοσης θὰ εἶναι πρὸς τὸ συμφέρον τους, προϋποθέτει ὅμως τὴν ἐκ μέρους τους ὑπέρβαση τῶν καθηλώσεων, σὶς ὁποῖες ἔχουν δεσμευτεῖ κατὰ τὴν πρόσδεσή τους στὸ ἄρμα τῆς δυτικοχριστιανικῆς πνευματικῆς καὶ πολιτισμικῆς παράδοσης, μέσα στὴν ὁποία γεννήθηκαν καὶ ἀναπτύχθηκαν» (ἐνθ. ἀν., σελ. 98-99).

• Εἶναι καιρὸς, λοιπόν, καὶ ἡ Ὁρθόδοξη Θεολογία νὰ καταθέσει τὴ μαρτυρία της σὲ αὐτὸ τὸ πεδίο.

* * *

4. Ἡ εἴσοδος τῆς Ψυχολογίας ὡς ἐργαλεῖο τῆς Ποιμαντικῆς πράξης παρουσιάστηκε κατ' ἀρχὴν στὸν χῶρο τοῦ Προτεσταντισμοῦ, ὄχι μόνο γιὰτὶ ἐκεῖ ὀδήγησαν οἱ κοινωνικο-ιστορικὲς συνιστώσες τοῦ δυτικοῦ κόσμου, ἀλλὰ, κυρίως, ἐπειδὴ ἀπουσίαζαν ἀφενὸς ἡ ἁγιοπατερικὴ ἀνθρωπολογικὴ παράδοση καὶ ἀφετέρου τὸ Μυστήριό τῆς Μετανοίας (Ἱερὰ Ἐξομολόγησις).

Ἡ Ὁρθόδοξη θεολογία, πάντοτε προσληπτικὴ καὶ μεταμορφωτικὴ, ἀλλὰ ποτὲ ἀλλοτριουμένη ἢ μειοδοτικὴ, καλεῖται σήμερα νὰ ἀντιμετωπίσει τὴ σύγχρονη πολιτισμικὴ πραγματικότητα —ἢ ὁποῖα μιᾶ καὶ σκέπτεται ἐπηρεασμένη κατὰ κόρον ἀπὸ τὶς ψυχολογικὲς θεωρίες— καταθέτοντας τὸν δικό της λόγο καὶ μαρτυρία καὶ σὲ αὐτὸν τὸν τομέα προβληματισμοῦ.

Ὅπως ἔχω ὑπογραμμίσει καὶ σὲ ἄλλα κείμενά μου, ἡ χρήση καὶ ἡ ἀξιοποίηση τῶν δεδομένων τῆς ἐπιστημονικῆς ψυχολογικῆς ἔρευνας δὲν ἀποτελεῖ εὐκολο καὶ ἀπρόσκοπτο ἔργο καὶ εἶναι φυσικὸ νὰ ἐγείρονται ἀπὸ διάφορες πλευρὲς ἐπιφυλάξεις, ἀρνητικὲς τοποθετήσεις ἢ καὶ ὑπερβολικοὶ ἐνθουσιασμοί.

• Ὁ κυριότερος περιορισμὸς στὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ἡ Ὁρθόδοξη ποιμαντικὴ πράξις μπορεῖ νὰ ἀξιοποιήσῃ τὴν ἐπιστῆμη τῆς Ψυχολογίας, βρίσκεται στὶς ἀνθρωπολογικὲς προϋποθέσεις, ποὺ καθορίζουν τὸ σκεπτικὸ καὶ τοὺς στόχους καθεμιᾶς ἀπὸ τὶς δύο ἐπιστῆμες.

Ἡ Ψυχολογία ἀγνοεῖ τὶ σημαίνει προπρωτικὴ κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου. Θεωρεῖ τὸν τρόπο, μὲ τὸν ὁποῖο ὑπάρχει ὁ πεπρωκὸς ἄνθρωπος ὡς τὸ μοναδικὸ ἀνθρωπολογικὸ δεδομένο καὶ οἱ ἀνθρωπολογικὲς συνέπειες τῆς ἐνσάρκωσης τοῦ Θεοῦ-Λόγου βρίσκονται ἐκτὸς τοῦ πεδίου τῶν ἐνδιαφερόντων της.

Ἡ Ὁρθόδοξη Ποιμαντικὴ Θεολογία τοποθετεῖ τὴν ἀφετηρία τῆς ἀνθρωπολογίας της στὶς προπρωτικὲς προδιαγραφὲς τοῦ ἀνθρώπου ὄντος καὶ ἡ προσπάθεια διατύπωσης τρόπων ποιμαντικῆς παρέμβασης στὴ ζωὴ τῶν πιστῶν δὲν μπορεῖ νὰ νοηθεῖ ἀποκομμένη ἀπὸ τὴν εὐρύτερη ἐκκλησιαστικὴ προσπάθεια, γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου.

Μὲ ἄλλα λόγια, ἡ ἀνθρωπολογία τῆς Ὁρθόδοξης Παράδοσης δὲν ἔχει ὑπόσταση ἐρήμην τῆς Χριστολογίας. Κατὰ συνέπεια καὶ τὴ διαφοροποίησι μεταξὺ Ψυχολογίας καὶ Ὁρθόδοξης Ποιμαντικῆς Ψυχολογίας καθορίζει τὸ ἀντικείμενο τῆς σπουδῆς τους, ἀνάλογα μὲ τὸ ἂν αὐτὸ εἶναι μόνον ὁ «πεπρωκὸς» ἢ καὶ ὁ «ἀνιστάμενος», δηλαδὴ ὁ φωτιζόμενος καὶ ὁ Θεούμενος ἄνθρωπος.

• Ὅσοι ἔχουν ἔστω καὶ ἐλάχιστη γεύση ἐκκλησιαστικῆς ἐμπειρίας εὐκολὰ κατανοοῦν, ὅτι:

α) ἡ ἀνθρωπολογία τῆς Ὁρθόδοξης Θεολογίας διαφέρει ἀπὸ αὐτὴν τῶν συγχρόνων ἐπιστημῶν τοῦ ἀνθρώπου. Χρειάζεται ἐπομένως προσοχὴ κατὰ τὸν διάλογο μὲ αὐτὲς τὶς ἐπιστῆμες, ὥστε νὰ μὴ υἱοθετοῦνται ἀνθρωπολογικὲς ἀντιλήψεις ἀσύμβατες μὲ τὴν Ὁρθόδοξη Παράδοσι.

β) Δίχως τὴ νηπτικὴ ἐμπειρία τῶν κατὰ Χάριν Θεῶν, δηλαδὴ τῶν Ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἀδύνατον νὰ διατυπωθεῖ οὐσιαστικῶς λόγος, γιὰ τὸ τι εἶναι πραγματικὰ ἄνθρωπος.

* * *

5. Για τὸν Ὁρθόδοξο Ποιμένα ἢ ποιμαινόμενο πρέπει νὰ εἶναι σαφές καὶ ξεκάθαρο, ὅτι τὸ Μυστήριο τῆς Ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως εἶναι θεμελιῶδες καὶ «ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνεν», γιὰ τὴ ζωὴ τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας.

Τὸ θεόδοτο αὐτὸ Μυστήριο τῆς Μετανοίας:

- Δὲν πρέπει νὰ συγχέεται μὲ καμμία ἀπὸ τὶς διαφορὲς «ψυχο»-λογικὲς μεθόδους καὶ «ψυχο»-θεραπευτικὲς τεχνικὲς.

- Δὲν ἀποσκοπεῖ στὴν «ψυχο»-λογικὴ ἀνακούφιση, ἀλλὰ στὴν κάθαρση ἀπὸ τὰ πάθη, στὸν ἀγιασμό καὶ στὴ θέωση τοῦ ἀνθρώπου.

- Δὲν στηρίζεται σὲ ὀρθολογιστικὲς γενικῆς χρήσεως καὶ ἐφαρμογῆς τεχνικὲς, ἀλλὰ στὸν φωτισμὸ ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα τόσο τοῦ ἐξομολογουμένου ὅσο καὶ τοῦ Πνευματικοῦ Πατρός. Κατὰ τὴν ἐπιτέλεση τοῦ Μυστηρίου, ὁ μὲν ἐξομολογούμενος καλεῖται σὲ γνήσια μετάνοια (καὶ ὄχι σὲ ψυχολογικῆς τάξεως συναισθηματικὲς ἐκφορτίσεις), ἐνῶ ὁ Ἱερέας καλεῖται νὰ γίνῃ ἀγωγὸς τῆς θείας Χάριτος καὶ νὰ καθοδηγήσῃ τὸν πιστὸ ὄχι σύμφωνα μὲ τὸ «ἴδιον θέλημα», ἀλλὰ μεταφέροντας σὲ αὐτὸν τό, μυστικῶς καὶ μὲ ἀνεξιχνίαστο τρόπο ἀποκαλυπτόμενο, θέλημα τοῦ Θεοῦ, γιὰ τὸν συγκεκριμένο μετανοοῦντα.

- Ἡ θεραπευτικὴ δύναμη τοῦ Μυστηρίου τῆς Μετανοίας δὲν εἶναι «ἐκ τοῦ κόσμου τούτου», ἀφοῦ στηρίζεται ὄχι σὲ κτιστὲς μεθόδους, ἀλλὰ στὶς ἄκτιστες ἐνέργειες τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι κτιστός, δηλαδὴ θνητός. Τὸ κτιστὸ μπορεῖ νὰ ἐπιζήσει, νὰ νικήσῃ τὸ θάνατο, μόνο ἂν βγῆ ἀπὸ τὸν ἑαυτό του, ἂν συνδεθεῖ καὶ σχετισθεῖ μὲ κάτι ἄκτιστο καὶ τὸ μόνο ἄκτιστο εἶναι ὁ ἄκτιστος Θεός.

* * *

6. Οἱ διαφορὲς θεραπευτικὲς μέθοδοι, ποὺ ἔχει ἐφεύρει ὁ ἄνθρωπος (πάντα κατὰ παραχώρηση τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ, ἔστω καὶ ἂν ἀγνωμόνως αὐτὸ τὸ παραβλέπουμε), συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ψυχιατρικῶν καὶ ψυχολογικῶν μεθόδων, δὲν εἶναι ὄντολογικῆς τάξεως θεραπείες. Δὲν προσφέρουν ὑπαρξιακῆς τάξεως σωτηρία στὸν ἄνθρωπο.

Προσφέρουν ἀνακούφιση ἢ ἴαση κάποιων ἀπὸ τὶς νοσηρὲς ἐκδηλώσεις τῆς πεπτωκυίας φύσεως, ἀλλὰ δὲν παρέχουν τὴ δυνατότητα ὑπερβάσεως τῆς ὑποταγῆς τοῦ πεπτωκότος ἀνθρώπου στὴ φυσικὴ ἀναγκαιότητα, τῆς ὁποίας ἔσχατη φανέρωση εἶναι ὁ θάνατος. Καμμία κτιστὴ βιολογικὴ, ψυχολογικὴ ἢ τεχνολογικὴ θεραπεία δὲν μπορεῖ νὰ νικήσῃ τὸν ἔσχατο ἔχθρὸ τοῦ ἀνθρώπου, τὸν θάνατο.

Εἶναι προφανές, λοιπόν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνεται σύγχυση μεταξύ τῶν κτιστῶν ἀνθρωπίνων ἰαματικῶν μέσων καὶ τῆς θεραπευτικῆς κοινωνίας τοῦ κτιστοῦ ἀνθρώπου μὲ τὶς ζωοποιεῖς ἄκτιστες ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ διὰ τῶν Μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας.

● **Κατὰ** συνέπεια καμμία ἀνθρώπινη «ψυχο»-θεραπευτικὴ μέθοδος δὲν μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ὑποκατάστατο τῆς Ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως, οὔτε ἡ Ἱερὰ Ἐξομολόγησις ἐπιτρέπεται νὰ θεωρεῖται – εὐτελιζόμενη– ὡς θρησκευτικοῦ τύπου «ψυχο»-λογικὴ θεραπεία. **Ἀκόμα** καὶ ὅταν κάποιος χρειάζεται καὶ τὰ δύο, δὲν πρέπει νὰ γίνεται σύγχυση μεταξύ τους.

Ἄλλωστε, καμμία ἀνθρώπινη μέθοδος δὲν μπορεῖ νὰ θεραπεύσει τὴν αἰτία τοῦ κακοῦ, τὴ ρίζα τῆς ἀνθρώπινης νοσηρότητας, δηλαδὴ τὴν ἁμαρτία, ἀφοῦ δὲν ἔχει οὔτε τὴν ἐξουσία, οὔτε τὸ δικαίωμα, οὔτε καὶ τὴ δυνατότητα τοῦ «δεσμεῖν καὶ λύειν», τοῦ «ἀφιέναι ἁμαρτίας».

* * *

7. Ὁ Πνευματικὸς πρέπει νὰ ἐξομολογεῖ ἐλεύθερος ἀπὸ προσηματισμένες ἀντιλήψεις καὶ ψυχολογικὰ ἐρμηνευτικὰ *μοντέλα*, προσευχόμενος καὶ παρακαλώντας τὸν Θεὸ νὰ τὸν φωτίσει καὶ νὰ τοῦ ἀποκαλύψει τὴ σωστὴ στάση καὶ λύση στὸ πρόβλημα ποῦ καλεῖται νὰ ἀντιμετωπίσει.

Ἀδεομένου, ὅμως, ὅτι πολὺ συχνὰ ζητοῦν τὴ συμβουλὴ τοῦ Πνευματικοῦ ἄνθρωποι μὲ σοβαρὰ «ψυχο»-λογικὰ προβλήματα, εἶναι σημαντικό ὁ Ἱερέας νὰ μπορεῖ νὰ ἀναγνωρίσει ἐκεῖνα τὰ σημεῖα, ποῦ ὑποδεικνύουν τὴν παρουσία «ψυχο»-παθολογίας (μὲ τὴν ἰατρικὴ ἔννοια τοῦ ὄρου) καὶ νὰ ὑποδεικνύει τὴν ἀνάγκη ἰατρικῆς βοήθειας. **Καὶ** σὲ αὐτὴ τὴν περίπτωσι, ὅμως, ὁ Ἱερέας δὲν πρέπει κατ' οὐδένα τρόπο νὰ ἀποποιεῖται τὸν ρόλο του ὡς Πνευματικὸς.

● **Ὅταν** ὁ Ἱερέας βρίσκεται μπροστὰ σὲ τέτοια προβλήματα, δὲν ἀποπέμπει τὸν ἐξομολογούμενο, ἀλλὰ τὸν παραπέμπει ἀπλῶς στὸν κατάλληλο εἰδικό, γιὰ τὸ πρόβλημα τῆς ὑγείας του, ὁ ἴδιος ὅμως συνεχίζει νὰ ἀσκεῖ τὸ διακόνημα τῆς Πνευματικῆς Πατρότητας, ἀφοῦ καὶ ὁ πλέον διαταραγμένος «ψυχο»-ιατρικὸς ἀσθενὴς χρήζει πνευματικῆς καθοδηγήσεως καὶ πάνω ἀπὸ ὅλα ἔχει ἀνάγκη τῶν ἰαματικῶν μέσων τῆς Ἐκκλησίας.

Ἄλλο ἢ ἀνακούφιση τῶν ὀδυνηρῶν συνεπειῶν τῆς φθορᾶς τῶν «*δερματίνων χιτώνων*» τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἄλλο ἢ ὑπαρξιακὴ του ἀποκατάστασι στὸ «*ἀρχαῖον κάλλος*» τῆς «*κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν*» τοῦ Θεοῦ δημιουργίας του.

* * *

8. Τὰ σημεία τῶν καιρῶν ὑποδεικνύουν τὴν ἀνάγκη αὐξημένης ἐγρήγορης, ὥστε ἡ Ἐκκλησία μας νὰ μὴ ἀποκλίνει ἀπὸ τὴ Φιλοκαλικὴ Τῆς Παράδοσης καὶ τὴν ὀρθόδοξη αὐτοσυνειδησία Τῆς, μεγέθη τὰ ὁποῖα καθορίζουν καὶ τὶς ἀντιλήψεις Τῆς περὶ ὑγείας, ἀσθενείας καὶ θεραπείας τοῦ πάσχοντος ἀνθρώπου.

Ἄν πρέπει, ἐπίσης, νὰ παρασυρθεῖ ἀπὸ τὸν πειρασμὸ ἐνὸς δυτικῶτου ἀκτιβισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἐμέσως ἢ ἄμεσότερα παραθεωρεῖ τὸν βασικὸ ποιμαντικὸ στόχο, ποὺ εἶναι τὸ «*θεοποιεῖσθαι τε καὶ θεοποιεῖν*» (Ἅγιος Μάξιμος ὁ ὁμολογητής, PG 91, 604D).

● **Ὡστόσο**, αὐτὴ ἡ ἐγρήγορη δὲν πρέπει νὰ τροφοδοτεῖ τὴν ἀνάπτυξη «*ἐροξεταστικοῦ*» χαρακτῆρα ἀντιπαλοτήτων μὲ τὴν ἐπιστήμη, ἀπαδουσῶν πρὸς τὴν Ὄρθόδοξη Παράδοση.

Ἀυστυχῶς στὸν τομέα τῆς συνεργασίας τῶν Ποιμένων μὲ τοὺς ψυχιάτρους καὶ τοὺς ψυχολόγους ὑπάρχουν σοβαρὰ προβλήματα ἀμοιβαίων ἐπιφυλάξεων, ὄχι πάντοτε ἀδικαιολόγητα.

Στὴν καθημερινὴ πράξη δὲν λείπουν ἀρνητικὰ φαινόμενα εἴτε λανθασμένων χειρισμῶν ἀπὸ τὴν πλευρὰ κάποιων ψυχιάτρων ἢ ψυχολόγων, σὲ περιπτώσεις μάλιστα θρησκευομένων ἀσθενῶν, ὅπου ἡ στάση τοῦ θεραπευτῆ ὑποδηλώνει τὶς προσωπικὲς του προκαταλήψεις ἀπέναντι στὴν Ἐκκλησία.

● **εἴτε ἀπὸ τὴν πλευρὰ κάποιων κληρικῶν, ὅταν, γιὰ παράδειγμα, αὐτοὶ παρεμβαίνουν ἀδιάκριτα καὶ ἐπικίνδυνα, διακόπτοντας ἀπαραίτητες θεραπείες ἢ χαρακτηρίζοντας ὡς δαιμονισμένο κάθε ψυχιατρικὸ ἀσθενῆ.**

Τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι αὐτὴ ἡ στάση ὀρισμένων ψυχιάτρων καὶ ψυχολόγων δὲν εἶναι οὔτε συμβατὴ μὲ τὶς βασικὲς ἀρχὲς τῆς ἱατρικῆς καὶ θεραπευτικῆς δεοντολογίας, οὔτε ἐπιστημονικὰ δικαιολογημένη.

● **Ἀντιστοίχως**, δὲν νομιμοποιοῦνται οἱ προκαταλήψεις τῶν ἀνθρώπων τῆς Ἐκκλησίας ἔναντι τῆς προσπαθείας τῶν σοβαρῶν καὶ ἀληθινῶν ἐπιστημόνων νὰ ἀνακουφίσουν τὸν ἀνθρώπινο πόνο. Ἄς μὴ ξεχνοῦμε ὅτι οἱ –καθόλου σπάνιες– ψυχιατρικὲς παθήσεις συνεπάγονται πολὺ πόνο τόσο γιὰ τοὺς νοσοῦντες ὅσο καὶ γιὰ τὶς οἰκογένειές τους.

Ἄκριβῶς αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ λόγος, ποὺ τὰ ποιμαντικῶς μαχόμενα στελέχη τῆς Ἐκκλησίας μας χρειάζεται νὰ ἔχουν ἔγκυρη καὶ ἔγκριτη ἐνημέρωση καὶ καταρτισμὸ σχετικὰ μὲ τὰ προβλήματα, ποὺ θέτει ἡ σύγχρονη πραγματικότητα ὅσον ἀφορᾷ στὴν ἀντιμετώπιση τῶν «*ψυχο*»-λογικῶν προβλημάτων.

Ἐπιμένουμε στοὺς ὅρους «καταρτισμὸς» καὶ «ἐνημέρωση» τῶν στελεχῶν τῆς Ποιμαντικῆς Διακονίας, διότι συχνὰ δημιουργεῖται ἡ παρεξήγηση, ὅτι διὰ τῆς ἐπιπρόσθετης ἐνημέρωσης κάποιων κληρικῶν ἢ λαϊκῶν σὲ αὐτὰ τὰ θέματα προωθείται ἡ ἰδέα τῆς μετατροπῆς τῶν ποιμένων σε ψυχολόγους ἢ σὲ ψυχοθεραπευτὲς καὶ τῆς ἀπεμπολήσεως τῆς ποιμαντικῆς τους ταυτότητας καὶ αὐτοσυνειδησίας. **Τοῦτο θὰ ἦταν ἀνεδαφικὸ καὶ βλάσφημο.**

Ἄν μπορεῖ, ἐπομένως, αὐτὸ τὸ ἐπιχείρημα νὰ χρησιμοποιεῖται ὡς πρόφαση ἢ ὡς δικαιολογία, γιὰ τὴν ἄρνηση διευρύνσεως τῆς γνωστικῆς φαρέτρας τοῦ ποιμαντικῶς μαχομένου μέσα στὴ σύγχρονη πραγματικότητα κληρικοῦ.

Ὅπως τονίζει ὁ Ἅγιος Νεκτᾶριος, Μητροπολίτης Πενταπόλεως στὴν «Ποιμαντικὴ» του, ὁ Ποιμένας, πέρα ἀπὸ τὴ θεολογικὴ του παιδεία καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴ του μόρφωση, πρέπει νὰ κατέχει καὶ «ἐγκυκλοπαιδικὴ μόρφωση» (Ποιμαντικὴ, σελ 123-125).

Προφανῶς, παραμένει ἀπαραβάτος ὅρος, ὁ Ἱερέας νὰ εἶναι πρωτίστως Ποιμένας τῆς Ἐκκλησίας καὶ γνήσιος φορέας καὶ διάκονος τῆς σωστικῆς τῆς Ἀληθείας, ἐδραιωμένος στὴν πίστη καὶ στὴ διδασκαλία τῶν ἁγίων Πατέρων.

* * *

Συμπερασματικά, θὰ θέλαμε νὰ τονίσουμε ὅτι τὸ κατ' ἐξοχὴν ἔργο καὶ σκοπὸς τῆς Ἐκκλησίας, ἐπομένως καὶ κάθε μορφῆς ποιμαντικῆς διακονίας, εἶναι ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, νοουμένη ὡς ἡ ἀπαλλαγὴ του ἀπὸ τὰ πάθη τῆς πεπτωκυίας του φύσεως, ὁ φωτισμὸς του, ὁ ἁγιασμὸς καὶ ἡ θεώσή του (Πρβλ. Ἱεροθέου, Μητροπολίτου Ναυπάκτου, Ὁρθόδοξη Ψυχοθεραπεία, σελ. 232-233).

Τοῦτο δὲν σημαίνει, ὅμως, ὅτι ἡ ποιμαντικὴ εὐαισθησία τῆς Ἐκκλησίας παραγνωρίζει καὶ ὑποτιμᾷ τὴν ὀδύνη, ποὺ ἐμπεριέχεται στὴν καθημερινότητα τοῦ ἀνθρωπίνου βίου.

Ἡ ἱστορία τῆς Χριστιανοσύνης εἶναι ἀψευδὴς μάρτυρας τῆς ἀέναης παρουσίας τῆς Ἐκκλησίας στὸ πλευρὸ τοῦ πάσχοντος ἀνθρώπου.

Σὲ αὐτὸ τὸν ἀγῶνα, ἀξιοποίησε πάντοτε κάθε δόκιμο μέσο, ποὺ προσέφερε ἡ πολιτισμικὴ ἐξέλιξη, γιὰ τὴν ἀνακούφιση τοῦ ἀνθρωπίνου πόνου.

Αὐτὸ καλοῦμαστε νὰ κάνουμε καὶ σήμερα, ἀναζητώντας τρόπους φιλόστοργης παρουσίας τῆς ἐκκλησιαστικῆς διακονίας στὸν εὐαίσθητο χῶρο συνάντησης τῆς σύγχρονης ποιμαντικῆς πράξης,

μὲ τὸ μείζον πρόβλημα τῶν ψυχιατρικῶν διαταραχῶν καὶ τῶν ἐπιπτώσεών τους στὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων.

●● **Εἶναι ἀναγκαῖο ὁμῶς νὰ εἶναι σαφῆ καὶ διακριτὰ τὰ ὅρια μεταξὺ τῆς μυστηριακῆς προσφορᾶς τῶν σωστικῶν δωρεῶν τῆς Θείας Χάριτος καὶ τῶν ἀνθρωπίνων μέσων ἀνακούφισης τοῦ ἀνθρωπίνου πόνου.**

(*) Ἐφημ. «Ὁρθόδοξος Τύπος», ἀριθμ. φύλλου 1472/20.9.2002 σελ. 1-2 καὶ 1473/27.9.2002, σελ. 1-2, τοῦ Πρωτ. π. Ἀδαμαντίου Αὐγουστίδη, Ψυχιάτρου-Δρος Θεολογίας. ● Ἐπιμέλ. ἡμετ.